

Coronastrategin har varit bra för svensk ekonomi

Dagens Nyheter den 9 mars 2021

När vi går in i ett andra år av pandemin börjar det bli möjligt att utvärdera länders strategier och dess effekter på samhälle och medborgare. Ny statistik tyder på att de ekonomiska effekterna i Sverige har varit relativt milda jämfört med situationen i andra jämförbara länder. Samtidigt har överdödligheten varit lägre i Sverige än i de flesta andra europeiska länder.

När nu utökade restriktioner införs i slutspurten mot pandemin är det viktigt att stöd till drabbade företag och anställda utökas så att inte ekonomin faller precis före mållinjen.

En coronastrategi bör balansera minskade dödsfall och minskat mänskligt lidande mot den totala kostnaden för att stänga ner samhällen såsom begränsade demokratiska rättigheter (begränsad rörlighet och mötesförbud), ekonomiska kostnader (arbetslöshet, konkurser, försämrad skolgång) och försämrad folkhälsa (psykisk ohälsa, missbruk, isolering och fysisk inaktivitet).

Studier har under den senaste tiden visat att överdödligheten i coronapandemin under 2020 var högre i Sverige än i våra nordiska grannländer men lägre än i de flesta andra europeiska länder. Däremot har de samhällsekonomiska kostnaderna inte diskuterats på samma sätt. För att utföra en sådan analys måste man ha jämförbara mått på den samhällsekonomiska utvecklingen, normalt mätt som bnp, det vill säga ett lands samlade produktion.

Vidare är det viktigt att inte bara titta på hur bnp har utvecklats, utan att också beakta hur mycket offentliga medel som använts för att minska fallet i bnp. Underskott i de offentliga finanserna kan nämligen ses som en inkomstöverföring mellan generationer. Om bnp tack vare stora underskott minskar relativt lite, så låter man den framtida generationen bära en del av kostnaden för dagens kris, då denna generation antingen får betala högre skatter eller får tillgång till minskad offentlig service.

Ett land som får ett litet fall i bnp och liten ökning i skuldsättningen kan sägas ha klarat coronakrisen bra ur ett samhällsekonomiskt perspektiv.

Nu finns ny statistik som gör det möjligt att jämföra hur olika länder har drabbats ekonomiskt av pandemin. I en nyligen utgiven årsrapport av European economic advisory group, publicerad av det välrenommerade tyska Cesifo-institutet, analyseras statistiken. När man tittar på bnp-fallet framträder en dramatisk bild.

Världens bnp minskade med 6,1 procent under 2020 och EU:s bnp med 7 procent. Inom EU skiljer sig utvecklingen markant åt. Allra allvarligast har krisen slagit mot Italien, Frankrike, Grekland och Spanien som sett bnp sjunka med runt 10 procent.

Bäst har Litauen klarat sig med ett fall på 2 procent och därefter Sverige med 3 procent. Generellt har länder i norra Europa klarat sig bättre än länderna i syd, men Sverige har klarat sig bra även i

jämförelse med till exempel Danmark och Finland (4 procents minskning), Tyskland (5,4 procent) och Nederländerna (4,6 procent).

Den relativt milda ekonomiska tillbakagången i Sverige beror inte på en stor expansion av offentliga utgifter och skuldsättning. EEAG-rapporten visar att den finanspolitiska stimulansen har varit lägre i Sverige än i alla andra EU-länder.

Utgiftsexpansionen har till exempel varit betydligt större i Danmark, Finland, Tyskland och Holland. Att andra länder har ökat sitt budgetunderskott i en så pass omfattande grad innebär att deras skulder växer avsevärt.

I flera sydeuropeiska länder är skuldnivåerna alarmerande höga, vilket kommer att framtvinga svåra framtida skattehöjningar och utgiftsminskningar. För Sverige är situationen betydligt mer gynnsam med den näst lägsta skuldnivån i EU. Däremot är en relativt hög ökning av svensk arbetslöshet i pandemins spår ett orosmoln.

Varför har då Sveriges ekonomi klarat sig relativt bra under pandemins akuta skede?

Vi ser flera olika faktorer som förklarar detta. En sådan är skillnader i branschstruktur, till exempel att besöks-näringslivet som drabbats hårt är av mindre vikt i Sverige än i många andra länder, om än inte i jämförelse med våra nord-europeiska grannländer.

En annan kan vara att svenska företag har en hög omställningsförmåga och att de därigenom har klarat utmaningen av till exempel hemarbete och störningar i leverantörskedjor. Många studier visar på en sådan omställningsförmåga och även på en hög grad av digital mognad som är viktigt när fysiska kontakter begränsas.

Vidare kan det vara så att även om svenska offentliga stöd har varit av relativt blygsam omfattning så har de varit mer träffsäkra än andra länders stöd. Slutligen ligger det nära till hands att tro att den svenska strategin med relativ öppenhet har haft en gynnsam påverkan på ekonomin. En hög grad av öppenhet har inneburit att många typer av verksamhet som i andra länder helt har gått i stå har kunnat bedrivas hjälpligt i Sverige.

I ljuset av att Sverige har klarat sig relativt bra jämfört med andra europeiska länder, både när det gäller överdödlighet och när det gäller de samhälls-ekonomiska kostnaderna, är det oroande att regeringen infört alltmer restriktioner och begränsningar utan att säkerställa att inskränkningarna i företagets verksamhet minimeras och att stöd når utsatta företag och anställda i tid och i tillräcklig omfattning.

Att låta till exempel småföretag i besöksnäringarna gå under som en följd av de senaste skärpningarna ter sig ogenomtänkt när vi genom vaccineringen är så nära att nå målet. Ett uppstartschema likt det som lanserats i Storbritannien vore också av stort värde så att företag kan planera sin återstart.

Minskad politisk osäkerhet har visat sig avgörande för ökade företagsinvesteringar, och företagsinvesteringar och medföljande jobbskapande är något vi är i stort behov av i pandemins spår. Inte minst skulle detta kunna hjälpa de unga som blivit av med sitt jobb i pandemin eller de studenter vars skolgång försämrats och som snart ska söka sina första jobb.

När vaccinationsprogrammet är fullt utrullat kan vi förhoppningsvis lämna denna dystra tid bakom oss. Men det är nu viktigt att stå fast vid en strategi med skydd och snabb vaccinering av de mest utsatta grupperna i samhället, samtidigt som man låter näringslivet bedriva sin verksamhet med så lite restriktioner som möjligt och att man stöttar utsatta företag och anställda tills krisen är över.

Vacklar man strax före den hägrande mållinjen riskerar de framtida kostnaderna att bli onödigt höga.

Lars Persson

Fredrik Sjöholm